

UCHWAŁA

Dnia 12 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący)

SSN Jarosław Sobutka (sprawozdawca)

SSN Konrad Wytrykowski

Protokolant Anna Rusak

przy udziale prokuratora Sylwestra Nocha z Wydziału Spraw Wewnętrznych
Prokuratury Krajowej

w sprawie **sędziego E. W.**

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu w dniu 12 lutego 2021 r.
zażalenia Prokuratury Krajowej

na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2020 r., sygn. akt I DO 34/20,
odmawiającą wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej
sędziego Sądu Rejonowego w R. E. W.,

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r.
prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2072)

podjął uchwałę:

- 1. utrzymuje w mocy zaskarżoną uchwałę,**
- 2. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Uchwałą z dnia 15 września 2020 r. w sprawie o sygn. akt I DO 34/20, Sąd Najwyższy odmówił wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędzi Sądu Rejonowego w R. E. W. za to, że w okresie od dnia 20 marca 2014 r.

do dnia 23 października 2018 r. w R. nie stosowała się do zakazu wykonywania zawodu sędziego – pełnienia funkcji publicznej na okres 5 lat, o której mowa w art. 4 pkt 2-27 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, orzeczonego prawomocnym orzeczeniem Sądu Okręgowego w L. z dnia 25 listopada 2013r. o sygn. akt IV K (...), prowadząc jako sędzia referent sprawy w ramach Wydziału I Cywilnego Sądu Rejonowego w R., tj. o czyn z art. 244 k.k. Zdaniem Sądu Najwyższego brak jest w niniejszej sprawie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez sędzię E. W. przestępstwa – skutek w postaci niemożności pełnienia funkcji publicznej w zakresie dotyczącym stanowiska sędziego nie powstaje bowiem z mocy prawomocnego orzeczenia wydanego przez sąd lustracyjny, ale musi wynikać z orzeczenia sądu dyscyplinarnego. A takiego orzeczenia, w stosunku do sędzi E. W. nie było.

Pismem z dnia 30 września 2020 r. Prokuratura Krajowa złożyła zażalenie na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2020 r., zarzucając jej:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 244 k.k., która miała wpływ na treść orzeczenia, polegająca na błędnym przyjęciu, iż termin „zakaz zajmowania stanowisk”, o którym mowa w tym przepisie, nie obejmuje zakazu pełnienia funkcji publicznej, o którym mowa w art. 21 ustawy z dnia 18 października 2006r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (dalej: ustawy lustracyjnej – uwaga poczyniona przez SN),
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, polegający na błędnym uznaniu, iż materiał dowodowy nie uzasadnił, iż zachodzi uzasadnione podejrzenie, że sędzia E. W. nie stosowała się do zakazu wykonywania zawodu sędziego – pełnienia funkcji publicznej na okres 5 lat, o której mowa w art. 4 pkt 2-27 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, orzeczonego prawomocnym orzeczeniem

Sądu Okręgowego w L. z dnia 25 listopada 2013r. o sygn. akt IV K (...) w rozumieniu art. 244 k.k.,

3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, polegający na błędnym przyjęciu, iż istniała wiedza przełożonych sędzi E. W. oraz członków Kolegium Sądu Okręgowego w R. o treści orzeczenia sądu lustracyjnego i pomimo to wyznaczano jej zakresy obowiązków, przydzielano konkretne sprawy do rozpoznania, czy też wskazywano na konieczność realizacji innych czynności związanych z pełnionym urzędem, a takie działania miałyby dawać asumpt dla sędziego E. W. do nieprzestrzegania obowiązku niestosowania się do zakazu wykonywania zawodu sędziego - pełnienia funkcji publicznej orzeczonego prawomocnym orzeczeniem Sądu, a w konsekwencji zwolnić ją od odpowiedzialności karnej na podstawie przepisu art. 244 k.k.

Prokuratura Krajowa wniosła o zmianę zaskarżonej uchwały poprzez wydanie zezwolenia na pociągnięcie sędziego E. W. do odpowiedzialności karnej za czyn z art. 244 k.k.

Sąd Najwyższy zważył co następuje

Zażalenie z dnia 30 września 2020 r. i podniesione w nim zarzuty należy uznać jako oczywiście bezzasadne.

Sąd Najwyższy w całości podziela argumentację, zaprezentowaną w uchwale z dnia 15 września 2020 r. (sygn. akt I DO 34/20) oraz w całości przyjmuje ustalenia poczynione przez Sąd w toku ww. postępowania.

Przechodząc do analizy poszczególnych zarzutów stawianych rozstrzygnięciu sądu I instancji należy wskazać, że zostały one skonstruowane przez skarżącego w taki sposób, iż w żadnym przypadku nie mogły doprowadzić do zmiany zaskarżonego orzeczenia.

Pierwszy ze stawianych zarzutów odnosi się do obrazu przepisów prawa materialnego, a konkretnie art. 244 k.k., który został zestawiony w relacji z art. 21a ustawy lustracyjnej.

Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że przepisy przywołanej wyżej ustawy są jasne, a ich interpretacja nie powinna budzić wątpliwości. Skarżący zarzuca, że termin „zakaz zajmowania stanowiska” – o którym mowa w art. 244 k.k. powinien również obejmować swoim zakresem zakaz pełnienia funkcji publicznej, o którym mowa w art. 21a ustawy lustracyjnej.

Z powyższym stwierdzeniem po części należy się zgodzić ze skarżącym. Niemniej jednak, w niniejszej sprawie art. 21a ustawy lustracyjnej nie jest jedynym przepisem regulującym tę kwestię i należy zestawić go z pozostałymi przepisami tej ustawy, aby móc dojść do pełnego obrazu ich stosowania, w przedmiocie postępowań lustracyjnych sędziów.

W tym miejscu należy poddać analizie treść art. 4 ustawy lustracyjnej. Do katalogu osób, które w rozumieniu ww. ustawy pełnią funkcje publiczne w większości można zaliczyć osoby zajmujące stanowiska w organach państwowych, jednostkach budżetowych, służbie zagranicznej, a przede wszystkim są to także osoby pełniące funkcje kierownicze i wysokie stanowiska państwowe (cały zakres regulacji znajduje się w art. 4 ustawy lustracyjnej). W punkcie 14 ww. artykułu, jako osoby pełniące funkcję publiczną zostali wymienieni również sędziowie i prokuratorzy. Jak wskazywał wielokrotnie Trybunał Konstytucyjny, grupa zawodowa sędziów została potraktowana w sposób szczególny, w porównaniu z innymi grupami zawodowymi.

Przechodząc dalej, autor zażalenia wskazuje, że zgodnie z przepisem art. 21a (a konkretniej 21a pkt 2b – uwaga SN) wyrokiem Sądu Okręgowego w L. z dnia 25 listopada 2013r. o sygn. akt IV K (...), w stosunku do sędzi E. W. został orzeczony zakaz pełnienia funkcji publicznej, a to zdaniem autora zażalenia jest równoznaczne z zakazem wykonywania zawodu sędziego.

Jak wcześniej Sąd Najwyższy nadmienił, przepis art. 21a ustawy lustracyjnej należy odczytywać łącznie z art. 21e i 21f. Zgodnie z treścią art. 21e ust. 1 ustawy lustracyjnej prawomocne orzeczenie sądu, stwierdzające fakt złożenia przez osobę

lustrowaną niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego, traktuje się jako obligatoryjną przesłankę pozbawienia tej osoby pełnionej przez nią funkcji publicznej (w katalogu zostali również wymienieni sędziowie i prokuratorzy), jednakże z zastrzeżeniem art. 21f. Natomiast zgodnie z brzmieniem art. 21f ust. 1 ustawy lustracyjnej, orzeczenie sądu lustracyjnego stwierdzające fakt złożenia niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego automatycznie nie pozbawia m.in. sędziów prawa do piastowania urzędu sędziego. Sędziowie zostali zaliczeni do grupy zawodów prawniczych, które w zakresie orzeczenia o zakazie pełnienia funkcji publicznej, czy wykonywania określonego zawodu, w związku z popełnieniem kłamstwa lustracyjnego, znajdują się wyłącznie pod kognicją sądów dyscyplinarnych poszczególnych samorządów zawodowych. Powyższe oznacza, że odsunąć od orzekania sędziego może wyłącznie prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego, stwierdzające złożenie sędziego z urzędu lub zawieszenie go w czynnościach służbowych w związku z kłamstwem lustracyjnym. Orzeczenie wydane przez sąd lustracyjny, w przypadku zawodów wskazanych w art. 21f ust. 1, stanowi jedynie podstawę do zainicjowania właściwego postępowania, przed właściwym organem dyscyplinarnym, właściwego samorządu zawodowego.

W tym miejscu należy również wskazać, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 kwietnia 2011 r. (K 19/08, OTK-A 2011, nr 3, poz. 24), sądy dyscyplinarne, orzekające w sprawach osób wskazanych w art. 21f ust. 1 ustawy lustracyjnej, są uprawnione do niuansowania ich odpowiedzialności w związku z kłamstwem lustracyjnym. Sądy te są również uprawnione do stosowania sankcji adekwatnych do stopnia winy i okoliczności konkretnego przypadku, co może przekładać się na wymiar kary.

Podsumowując powyższe, zgodnie z przepisami ustawy lustracyjnej, skutek w postaci niemożności pełnienia funkcji publicznej w zakresie dotyczącym sędziego, nie powstaje z mocy prawomocnego orzeczenia wydanego przez sąd lustracyjny, lecz musi wynikać z orzeczenia sądu dyscyplinarnego.

Przechodząc do występku z art. 244 k.k. należy wskazać, że ma on charakter umyślny i może zostać popełniony zarówno z zamiarem bezpośrednim,

jak i z zamiarem ewentualnym. Oznacza to, że sama treść art. 244 nie wskazuje, że możliwe jest przyjęcie tylko określonej formy zamiaru. Umysłny charakter tego występku oznacza, że w chwili popełniania czynu sprawca musi mieć świadomość istnienia prawomocnego orzeczenia, na mocy którego nałożono na niego określony obowiązek lub zakaz (M. Szewczyk, A. Wojtaszczyk, W. Zontek [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. art. 212-277d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017, art. 244, teza 8). Zestawiając brzmienie art. 244 k.k. z art. 21a, 21e i 21f ustawy lustracyjnej, nie sposób jest uznać, że w sytuacji wykonywania przez sędziego czynności służbowych, przy jednoczesnym braku orzeczenia właściwego sądu dyscyplinarnego, wydanego w związku z prawomocnym orzeczeniem sądu lustracyjnego stwierdzającym kłamstwo lustracyjne i wymierzającym kłamcy lustracyjnemu karę zakazu pełnienia funkcji publicznych, popełnił on (sędzia) występki stypizowane w art. 244 k.k. Powyższe przepisy jednoznacznie wskazują, że odsunięcie sędziego od czynności służbowych w związku z kłamstwem lustracyjnym może wynikać jedynie z orzeczenia sądu dyscyplinarnego wydanego w tym zakresie. Przy braku ww. orzeczenia nie sposób jest uznać, że sędzia wykonując czynności służbowe, swoim zachowaniem może wyczerpać znamiona występków z art. 244 k.k.

Przechodząc do zarzutu drugiego, Sąd Najwyższy zważył, że w związku z powyższym stanowiskiem brak jest podstaw do uznania, że materiał dowodowy przedstawiony we wniosku o pociągnięcie sędzi E. W. do odpowiedzialności karnej za czyn z art. 244. uprawdopodobnia – w stopniu dostatecznym - jego popełnienie. W pierwszej kolejności Sąd Najwyższy wskazuje, że postanowieniem Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego w [...]. z dnia 11 lutego 2015 r., sygn. akt [...] sąd dyscyplinarny utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego dla okręgu Sądu Okręgowego w L. z dnia 16 października 2014 r., sygn. akt SD [...] o umorzeniu postępowania w stosunku do sędzi E. W.. Zdaniem sądu dyscyplinarnego decyzja rzecznika dyscyplinarnego w przedmiocie umorzenia postępowania była słuszna, z uwagi na przedawnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej obwinionej, które upłynęło po upływie trzech lat od zaistnienia deliktu, tj. 16 grudnia 2001 r. (szczegółowa argumentacja znajduje się w uzasadnieniu ww. postanowienia, k. 166-169v T. I akt PK XIV [...]).

W aktach przedstawionych wraz z wnioskiem z dnia 29 lipca 2020 r. brak jest również jakichkolwiek dowodów, aby sędzia E. W. pełniła (lub ubiegała się) o jakąkolwiek inną funkcję publiczną, wymienioną w katalogu zawartym w art. 4 ustawy lustracyjnej. W związku z tym nie sposób uznać, dostatecznego prawdopodobieństwa, o którym mowa w art. 80 u.s.p., żeby sędzia E. W. dopuściła się przestępstwa stypizowanego w art. 244 k.k.

W odniesieniu do zarzutu trzeciego, zawartego w zażaleniu z dnia 30 września 2020 r., Sąd Najwyższy wskazuje, że z uwagi na poczynione wyżej argumenty, a także dostateczne stwierdzenie braku orzeczenia właściwego sądu dyscyplinarnego, w przedmiocie złożenia sędziego z urzędu w związku z kłamstwem lustracyjnym, zarzut ten stał się bezprzedmiotowy.

Na marginesie, przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy wskazuje na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 kwietnia 2015 r., P 31/12 (Dz. U. z 2015 r., poz. 509), który to wyrok jest istotny z punktu widzenia prowadzonych w przyszłości (w stosunku do sędziów) postępowań lustracyjnych. W świetle ww. wyroku wszczęcie przeciwko sędziemu postępowania z ustawy lustracyjnej będzie musiało zostać poprzedzone postępowaniem przed właściwym sądem dyscyplinarnym w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności z tej ustawy. Dopiero uzyskanie przez prokuratora Biura Lustracyjnego prawomocnej uchwały sądu dyscyplinarnego zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności za złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego umożliwi wszczęcie w stosunku do sędziego postępowania z ustawy lustracyjnej (W. Kozielewicz, Rozdział V Odpowiedzialność dyscyplinarna a postępowanie lustracyjne [w:] Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy, Warszawa 2016).

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 133 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Biorąc powyższe pod Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji uchwały.

